

Ministerstvo zemědělství ČR
Odbor státní správy
ve vodním hospodářství
Těšnov 17
117 05 PRAHA 1

Sdělení Povodí Odry s.p. k územnímu hájení výhledové údolní nádrže Horní Lomná na řece Lomné

Na základě Vaší žádosti ze dne 17.2.2004 ve věci přípravy podkladů pro ministra zemědělství k interpelaci senátora Ing.Škrabiše týkající se hájení prostoru pro akumulaci vod v lokalitě Horní Lomná na řece Lomné uvádíme následující:

B) Územní hájení prostoru výhledové vodní nádrže Horní Lomná na řece Lomné

Územní hájení vybraných prostor možné akumulace vod vychází ze Směrného vodohospodářského plánu ČR a z platných územních plánů sídelních útvarů (velkých územních celků, obcí). Jde o ochranu lokalit, které jsou nenahraditelné z důvodů morfologických (úzká soutěska a nad ní rozšířené údolí s větším objemem), hydrologických (dostatečný průtok vody v toku pro zásobní funkci nebo větší ovládané povodí pro ovlivnění povodní), geologických (vhodné či přijatelné podmínky pro umístění a založení hráze), geografických (lokalita leží nad většími sídly, je jedinou ve větším území a podobně). Velice cennou je kombinace výše uvedených charakteristik a jde v podstatě o jediná místa, kde lze efektivně zřídit akumulaci vody, ať už s jakýmkoli účelem.

I přesto, že se současná situace v zásobení vodou i povodňové ochraně v povodí Olše může jevit stabilizovanou, nelze v budoucnu vyloučit určitá rizika. Vyplyvají hlavně ze scénářů budoucích možných klimatických změn, které mohou vést ke zvýšení četnosti extrémních klimatických jevů (povodní a suchých období), ale také jejich velikosti a negativních dopadů. V budoucnu nelze vyloučit ani nárůst lidských potřeb – může růst spotřeba vody, k čemuž se již nyní obrací i současný vývoj v regionu, mohou vzrůst i požadavky obyvatel a obcí na míru ochrany před povodněmi (zvláště, vyskytla-li by se větší povodeň). Jestliže uvážíme kombinaci obou vlivů, můžeme se v budoucnu my, nebo příští generace dostat do vážných potíží, jejichž řešením je právě zřízení akumulačního prostoru pro vodu. Zrušíme-li územní hájení těchto prostor a povede-li to k jejich zastavení a nevyužitelnosti, ztížíme či dokonce znemožníme řešení některých problémů se zásobováním vodou či v ochraně před povodněmi v delším nebo kratším výhledu.

Znovu opakujeme, že se pohled a vnímání této problematiky může zásadně změnit výskytem jediné extrémní povodně, jak jsme byli svědky v povodí Opavy po povodni v roce 1997. Tehdy zde byly dosaženy průtoky velikostí 700 – 300 leté vody a naopak směrem východním velikost povodně slábla a povodí Olše bylo zasaženo pouze povodní 5 – 20 letou. Větší sídla v povodí Olše pod profilem prostoru pro nádrž (Jablunkov, Třinec, Český Těšín, Karviná) nemají v žádném případě nadstandardní úroveň ochrany před povodněmi, jak vyplývá z výše uvedeného textu. Rovněž situace v zásobení vodou na Jablunkovsku není řešena s podobnou mírou zabezpečení jako v centrální části povodí (není zde zásobování ze systému

Ostravského oblastního vodovodu, jsou využívány místní zdroje s nedostatečnou vydatností v srážkově deficitních obdobích, mnoho domácností je zásobeno individuálně z domovních studní).

Víme, že územní ochrana prostorů pro akumulaci vod je věcí citlivou a přináší dotčeným obyvatelům a obcím řadu problémů. Je proto nezbytné, aby hájení takových území bylo minimalizováno na nejnutnější případy. Po roce 1989 došlo u nás k výrazné redukci těchto lokalit a dnes se například v povodí Olše o ploše povodí cca 1000 km² hájí územně pouze lokality Horní Lomná a Bukovec. Z toho pouze lokalita Horní Lomná leží zcela na území ČR a lze hovořit o faktické územní ochraně.

Prostor výhledové vodní nádrže Horní Lomná na řece Lomné je územně hájen na základě dokumentů Směrného vodohospodářského plánu ČR (Publikace SVP ČR č.13 z roku 1975, č.34 z roku 1988, č.44 z roku 1997). V Územním plánu velkého územního celku Beskydy, který byl schválen usnesením vlády České republiky č. 298 ze dne 25. března 2002, je v jeho závazné části deklarováno územní hájení prostoru suché nádrže Horní Lomná v návrhovém období, tj. do roku 2015, a územní ochrana plánované vodní nádrže Horní Lomná ve výhledovém období po roce 2015 s definováním přípustného využití území zátopy nádrže. Pro využití území plynou následující omezení:

a) suchá nádrž – k záboru půdy dojde pouze v ploše hráze (2,26 ha) v zátopovém území se zachová dosavadní způsob využití území s výjimkou bydlení a dopravy (nutná přeložka silnice č. III/01151 v délce cca 3,5 km).

b) nádrž – omezení se vztahuje pouze na dlouhodobé investice nadmístního významu; aktivity související s dosavadními funkcemi sídla a potřebami jeho existence v lokálním měřítku nebudou omezovány.

Podle par.127 odst.15 zákona č.254/2001 Sb. o vodách ve znění pozdějších předpisů jsou vodoprávní úřady povinny vycházet ze směrného vodohospodářského plánu až do doby schválení plánů v příslušné oblasti povodí.

Proces plánování v oblasti vod je dán par.23-26 zákona č.254/2001 Sb. o vodách ve znění pozdějších předpisů, vychází z legislativy Evropské unie a bude schválen krajem ve spolupráci s dotčenými ústředními vodoprávními úřady a správním úřadem. Časový plán jednotlivých kroků Plánu oblasti povodí je takový, že do konce roku 2004 bude zpracována analýza charakteristik oblasti povodí spolu se zhodnocením dopadů lidské činnosti na stav povrchových a podzemních vod a provedena ekonomická analýza užívání vod. V dalších letech proběhne zahájení monitorování stavu vod (do konce roku 2006), publikace harmonogramu zpracování plánu oblasti povodí a zpřístupnění předběžného přehledu významných problémů hospodaření s vodou (do konce roku 2007) a zpřístupnění plánu oblasti povodí k připomínkám veřejnosti (do konce roku 2008). Schválení plánu oblasti povodí a programů opatření proběhne do konce roku 2009.

Územní hájení pro výstavbu nádrže Horní Lomná lze v Územním plánu velkého územního celku (dále jen ÚPN VÚC) Beskydy zrušit provedením a schválením změny tohoto ÚPN VÚC.

ÚPN VÚC Beskydy byl zpracováván více než 10 let. Přípravné práce byly zahájeny v r. 1991 a pokračovaly etapou průzkumů a rozborů. Ministerstvem hospodářství ČR byly navrženy v roce 1993 Územní a hospodářské zásady ÚPN VÚC Beskydy, které byly schváleny v červenci 1994. Do konce r. 1994 byl zpracován hrubý koncept ÚPN VÚC Beskydy, čistopis konceptu ÚPN VÚC pak v listopadu 1995. Souborné stanovisko pro dopracování ÚPN VÚC Beskydy bylo schváleno Ministerstvem pro místní rozvoj v říjnu 1999. Dle požadavků v něm uvedených byl zpracován výsledný návrh ÚPN VÚC Beskydy (prosinec 1999, čistopis listopad 2001). Koncept řešení byla posouzena z hlediska vlivů na životní prostředí dle zákona č. 244/1992 Sb. . Informace o obsahu a náplni ÚPN VÚC obdrželi všichni členové zastupitelstva Moravskoslezského kraje, výsledný návrh byl projednán ve výboru zastupitelstva kraje pro územní plán. Rada kraje návrh projednala 22.11.2001, zastupitelstvo kraje 29.11.2001 doporučilo vládě ČR návrh schválit. ÚPN VÚC Beskydy byl schválen usnesením vlády ČR č. 298 dne 25.3.2002, závazná část byla vyhlášena Ministerstvem pro místní rozvoj dne 3.4.2002 a sdělení č. 143 o jejím vyhlášení vyšlo ve Sbírce

zákonů ČR – částce 59. Všechny etapy zpracování ÚPN VÚC byly veřejnoprávně projednávány, přičemž Obec Horní Lomná nevznesla k výslednému návrhu žádnou námitku.

Návrh na zrušení územního hájení prostoru pro výhledovou nádrž Horní Lomná by musel být řešen formou změny ÚPN VÚC Beskydy, a to tak, že odbor územního plánování a stavebního řádu Krajského úřadu Moravskoslezského kraje (pořizovatel ÚPN VÚC Beskydy) a Ministerstvo pro místní rozvoj by předložilo vládě ČR ke schválení zadání změny ÚPN VÚC. Časový plán zadání, pořízení a schválení změny ÚPN VÚC nelze předem odhadnout. Vzhledem k významu ÚPN VÚC a náročnosti jeho projednávání a schvalování by jistě došlo k rozšíření zadání o další náměty z různých oblastí, které by mohly pořízení změny značně zkomplikovat, dále by musely být zohledněny legislativní změny od doby zpracovávání ÚPN VÚC Beskydy. S velkou pravděpodobností by zpracování a schválení změny ÚPN VÚC neskončilo dříve, než bude zpracován návrh Plánu oblasti povodí Odry s termínem schválení v r. 2009.

Pokud se jedná o územní plán (dále jen ÚPN) obce Horní Lomná, pořízení jeho změny by teoreticky bylo snazší, nicméně řešení nemůže být dle § 29 stavebního zákona č. 50/1976 Sb. v platném znění v rozporu s nadřazenou územně plánovací dokumentací, kterou je v tomto případě ÚPN VÚC Beskydy. Z toho vyplývá, že pořízení změny ÚPN obce Horní Lomná z důvodu zrušení hájení prostoru pro akumulaci vod Horní Lomná by mohlo následovat až po schválení změny ÚPN VÚC Beskydy.

Úprava Koncepčního dokumentu pro plánování v oblasti vod na území Moravskoslezského kraje v přechodném období do roku 2010, který byl přijat usnesením Zastupitelstva kraje č.16/493/1 ze dne 19.6.2003 není možná, neboť se jedná o dokument zpracovaný za určitým účelem v dané době a objednatel - Moravskoslezský kraj - nepředpokládal jeho aktualizaci či úpravy. Otázka hájení výhledových prostor akumulace vod se v Koncepčním dokumentu jeho přijetím jeví za uzavřenou, neboť výše uvedeným usnesením bylo rovněž uloženo příslušnému náměstkovi hejtmána kraje prošetřit v termínu 31.12.2008 v rámci Plánu oblasti povodí Odry zachování územní ochrany výhledových nádrží na území kraje.

A) Transformační účinek výhledových vodních nádrží Horní Lomná na řece Lomné a Bukovec na řece Olši na velikost povodňových průtoků a rozsah záplavového území.

Použité podklady:

- 1.) „Posouzení ochranné protipovodňové funkce výhledových údolních nádrží Bukovec na Olši a Horní Lomná na Lomné“, Povodí Odry s.p., 1999
- 2.) „Studie odtokových poměrů a preventivních protipovodňových opatření na řece Olši v úseku Třinec – Bukovec“, Hydrokoneko s.r.o., 2003
- 3.) „Studie odtokových poměrů řeky Olše v úseku Ropice – Třinec, km 40,435 - 47,992“, Aquatis a.s., 1999
- 4.) „Studie řeky Olše – Český Těšín, km 37,057 – 40,435“, Povodí Odry s.p., 1998
- 5.) „Studie záplavového území na Olši v km 8,5 – 25,65 a přítocích Stonávce, Karvinské mlýnce, Larischově příkopu a Železárenském potoce“, Revital, 2002

Posouzení ovlivnění povodňových průtoků vodními nádržemi je složitý úkol, zejména z důvodu velmi pravděpodobného výskytu nestejnoměrné srážky v posuzovaném území. Za reprezentativní byl zvolen stav nepříznivý z hlediska možnosti transformace povodňových průtoků, a to:

- povodí nad přehradními profily je zatíženo srážkou vyvolávající průtoky o velikosti cca Q_{20} (dvacetileté vody)
- povodí pod přehradními profily je zatíženo srážkou vyvolávající průtoky o velikosti cca Q_{100} (stoleté vody).

Transformační účinek zkoumaných nádrží byl posuzován v následujících profilech:

- Jablunkov, profil Olše pod Lomnou, říční km 66,0 na Olši, 8 km pod nádržemi

- Třinec, profil Olše pod Tyrrou, říční km 47, vzdálený od nádrží cca o 27 km.
- Český Těšín, profil Olše pod Ropičankou, říční km 40, vzdálený od nádrží cca 34 km.
- Karviná, profil Olše nad Stonávkou, říční km 21, vzdálený od nádrží cca 53 km.

V následující tabulce je shrnut vliv výhledových vodních nádrží na průtok v jednotlivých profilech, jak vyplývá z podkladu 1.)

	bez ovlivnění	ovlivnění nádržemi Lomná + Bukovec		
	průtok Q_{100}	ovlivněný průtok Q_{100}	procentuální snížení průtoku	průměrné snížení hladiny při Q_{100}
	[m ³ /s]	[m ³ /s]	[%]	[cm]
Jablunkov	377	213	- 43	- 110
Třinec	615	458	- 25	- 75
Český Těšín	664	504	- 24	- 70
Karviná	771	609	-21	- 55

Jablunkov leží na soutoku řek Lomná a Olše, cca 8 km pod uvažovanými přehradami v Lomné a Bukovci. V současnosti je řeka Olše v dotčeném území upravena na průtok Q_{20} – Q_{50} , řeka Lomná však v Jablunkově vybřežuje již od Q_{10} . Je v přípravě projekt na zvýšení protipovodňové zabezpečení u Lomné na Q_{20} , který ovšem naráží na protesty orgánů ochrany přírody.

V případě výstavby obou nádrží dojde ve městě Jablunkově a v přilehlé obci Návsí ke snížení stoletého průtoku na dvacetiletý, což bude znamenat snížení hladiny o cca 1,10 m a zajištění povodňové ochrany na stoletý průtok včetně převýšení, bez potřeby jakýchkoliv dalších úprav.

Dalším významným sídlem na Olši je město Třinec s průmyslovým komplexem Třineckých železáren. Město leží v úrovni říčního kilometru 47, je tedy asi 27 km vzdáleno od hrází předmětných vodních nádrží. Třinec samotný je chráněn na průtok Q_{100} , některé části areálu TŽ však jen na Q_{50} . Realizace protipovodňových opatření v této lokalitě je ztížena právě s ohledem na průmyslové stavby zasahující až k břehům. Výrazným nebezpečím je také svažné území, které se zde vyskytuje, a které by v případě náhlého sesuvu mohlo zatarasit říční koryto a znásobit škody v areálu železáren. Svažné území je aktivní v případě dlouhodobých dešťových srážek a je podporováno právě řekou Olší, která při zvýšených průtocích stále odebírá jeho spodní část.

V případě výstavby retenčních nádrží dojde při průtoku stoleté vody ke snížení hladiny o cca 75 cm, což znamená ochranu Třineckých železáren před zaplavením až na standardní úroveň, která tak významnému průmyslovému centru přísluší, tj. na průtok Q_{100} . Zároveň dojde ke snížení rizika náhlého sesuvu svažného území.

Výstavba vodních nádrží Lomná a Bukovec by měla velký ochranný význam i pro hraniční město Český Těšín. Město se nachází ve vzdálenosti asi 34 km pod navrženými vodními nádržemi. Koryto Olše je zde v současné době kapacitní na Q_{20} , při průtoku Q_{50} dochází k rozlivům v blízkosti břehů a při Q_{100} je zaplavena velká a centrální část města.

V případě, že povodňové průtoky by byly ovlivněny nádržemi, dojde k poklesu hladiny při Q_{100} o 70 cm, čímž prakticky bude zabráněno vybřežení Olše. V záplavovém území, které by tímto bylo zrušeno, se nachází na 380 nejrůznějších občanských objektů, zejména činžovních a rodinných domů.

Posledním velkým centrem na Olši je město Karviná, ve vzdálenosti cca 53 km pod uvažovanými přehradami. Je zřejmé, že se vzrůstající vzdálenosti klesá vliv nádrží na velikost povodňových průtoků, ale i zde by v případě stoleté vody došlo ke snížení hladiny cca o 55 cm. V Karviné je v současnosti stanoveno poměrně rozsáhlé záplavové území a probíhají práce na snížení rizika vyběžení Olše (zvýšení mostu, stavba protipovodňové zdi, zvyšování hrází). Tato opatření však z důvodu nepřiměřených nákladů nebudou realizovány na ochranu města na průtok Q_{100} , ale pouze na Q_{50} .

V případě realizace vodních nádrží Lomná a Bukovec by město Karviná bylo chráněno na vodu stoletou a to i s dostatečným převýšením.

Dle výše uvedeného je zřejmé, že výstavba vodních nádrží Lomná a Bukovec by zajistila prakticky v celém povodí Olše ochranu měst a obcí proti povodním až do průtoku stoleté vody, a to i přes vzdálenost větší než 50 km od vodních nádrží. Kromě přímých účinků na povodňové průtoky na Olši by však měla by jejich realizace i účinky nepřímé. Tam lze zahrnout zejména:

- Snížení erozní působnosti řeky, snížení množství nesených plavenin, hlavně stromů, což má význam v obcích Bukovec, Písek a Jablunkov.
- Zvýšení ochrany významné železniční tratě Bohumín – Žilina a silnic I. třídy, které mnohde vedou v souběhu s korytem Olše, např. mezi Českým Těšínem a Karvinou.
- V Karvinské oblasti je nutné u návrhů protipovodňových opatření počítat i s hornickou činností a poklesy území vlivem poddolování. Výstavba nádrží dává určitou rezervu a snižuje riziko přelití již vystavěných ochranných hrází, snižuje riziko zatopení mostů na toku a dalších staveb, které jsou v přímém kontaktu s říčním korytem.
- Snížení povodňových hladin bude mít vliv i na další vodní toky, které do Olše ústí. V důsledku nižších vstupních hladin budou ochráněny nebo sníženy škody na objektech podél těchto přítoků. Jedná se např. o řeku Hlučovou v obci Bystřice, řeku Tyru v Třinci, řeku Ropičanku v Českém Těšíně, řeku Stonávku a Karvinskou Mlýnku v Karviné, potok Lutyňku v Bohumíně, kde by navíc zřejmě odpadla výstavba ohrázování, navrženého v rámci akce protipovodňové ochrany Bohumínska.
- Zanedbat nelze ani vliv vodních nádrží na území Polské republiky. Řeka Olše je totiž na 25 km své délky hraničním tokem a nutno uvést, že rozsah záplavových území v Polsku není Povodí Odry s.p. známý. Předpokládáme, že snížení povodňových hladin by mělo přímý význam i pro ochranu území Polské republiky.

Závěrem této části je nutno uvést, že z hlediska dosaženého efektu na zachycení povodňových vln je potřebná stavba obou nádrží zároveň, při výstavbě pouze jedné z nich by zvýšení stupně povodňové ochrany nemělo dostatečný efekt.

Ing. Petr B ř e z i n a

technický ředitel

Na vědomí: Krajský úřad Moravskoslezského kraje
Povodí Odry s.p., GŘ
Povodí Odry s.p., odbor VHKL